

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ

S. Sayısı : 634

25.10.1963 Tarihli ve 353 Sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesine İlişkin Kanun Tasarısının Danışma Meclisince Kabul Olunan Metni ve Millî Güvenlik Konseyi Millî Savunma Komisyonu Raporu. (D. Meclisi : 1/542; M. G. Konseyi : 1/528)

(D. Meclisi S. Sayısı : 289)

T. C.

Danışma Meclisi Başkanlığı

Genel Sekreterliği

Kanunlar Müdürlüğü

Sayı : 06-2742 (1/542) 2833

31 Mayıs 1983

Konu : Kanun Tasarısı.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ GENEL SEKRETERLİĞİNE

Danışma Meclisi Genel Kurulunun 30 Mayıs 1983 tarihli ve 109 uncu Birleşiminde görüşülerek işaret oyu ile kabul edilen, 25.10.1963 tarihli ve 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesine İlişkin Kanun Tasarısı ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Sadi IRMAK

Danışma Meclisi Başkanı

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik

Dairesi Başkanlığı

Sayı : K.K.T.D. 18/101-1357/06650

5 Kasım 1982

DANIŞMA MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 25.10.1982 tarihinde kararlaştırılan «25.10.1963 tarihli ve 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesine İlişkin Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Bülend ULUSU

Başbakan

GENEL GEREKÇE

353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununda 2376 Sayılı Kanunla değişiklik yapılarak bazı davalarda tek hâkime yargılama yapma olanağı tanınmıştır. Ayrıca Sıkıyönetim Mahkemelerinde açılan çok sanıklı davaların görülmesi sırasında davayı uzatıcı sorunlarla karşılaşmıştır.

Gerek 2376 sayılı Kanunla getirilen bazı yenilikleri tamamlamak, gerekse askerî mahkemelerin ve özellikle sıkıyönetim mahkemelerinin daha hızlı ve etkin çalışabilmesi ile uygulamada görülen diğer sakıncaların giderilmesi amacıyla Tasarı hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2301 sayılı Kanunla değişik 18 inci maddesi uyarınca, sıkıyönetim komutanlıkları nezdindeki askerî mahkemeler 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun savaş hali hükümlerini uygulayabilmektedirler.

Bu nedenle, sıkıyönetim askerî mahkemeleri anılan Kanunun 52 nci maddesinin son fıkrasının verdiği yetkiye dayanarak, tesis ettikleri kararların ve bazı duyuruların televizyon aracılığı ile yayınlanmasını talep etmektedirler. Bu uygulama televizyon haberlerinin haber niteliğini kaybetmesine ve daha önemlisi kamuoyunda olumsuz düşüncelerin oluşmasına neden olabilmektedir. Bu tür uygulamaların önlenmesi veya hiç olmazsa azaltılması amacıyla mahkemelere bir genelge gönderilmesine de olanak bulunmamaktadır. Zira böyle bir genelge Anayasamıza ve mahkemele'in bağımsızlığı ilkesine aykırı olacaktır. Bu nedenle askerî adli mercilerce verilecek kararların komutanlığa gönderilmesi ve komutanlıkça infaz edilmesini sağlayacak şekilde Kanunun anılan maddesinin son fıkrasında değişiklik yapılması düşünülmüştür. Bu suretle askerî mahkemelerin kararları ile yayın organlarının kapasiteleri komutanlıkça incelenecek ve kararların en uygun yayın araçları ile infaz edilmesi yoluna gilebilecek ve yukarıda zikri geçen sakıncalar önlenmiş olacaktır.

Madde 2. — 353 sayılı Kanunun 75 inci maddesi gereğince sanık da tutukluluk halinin incelenmesini isteyebilmektedir. Bu takdirde askerî savcının mutlaka olumsuz görüş ile istemi askerî mahkemeye göndermesi gerekmektedir. Askerî Mahkeme sanığın istemini reddederse sanık buna itiraz edebildiği halde, lehinde karar verilirse askerî savcı ve nezdinde mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum amiri itiraz edememektedir. Yeni düzenleme ile askerî savcıya sanığın lehinde de görüş verme olanağı verildiği gibi, soruşturmanın selâmeti bakımından tutuklu kalması gereken bir sanığın mahkemece salıverilmesi halinde askerî savcıya ve nezdinde mahkeme kurulan kıta komutanı veya kurum amirine itiraz hakkı tanınmak suretiyle salıverilme kararı yargı denetimine tabi kılınmış olmaktadır.

Madde 3. — Hazırlık soruşturması aşamasında müdafii soruşturmaya ait evrak ve belgeleri incelemesi, sıkıyönetim askerî savcılıklarının çalışmalarını engellemekte, soruşturmaların gizliliğini ihlal etmekte ve soruşturmaların uzamasına neden olmaktadır. Savaş halinde davaların süratle neticelendirilmesi kamu düzeninin biran önce teessüsü bakımından önem arz ettiğinden sadece bu hale münhasır olarak bir kısıtlamaya gidilmiştir.

Madde 4. — 2376 sayılı Kanunla 353 sayılı Kanunda yapılan değişiklik sonucu bazı davalarda tek hâkim yargılama yapmaya yetkili kılınmıştır. İstinabe yoluyla tanık ve bilirkişi dinlenilmesinde ise mutlaka mahkeme kurulunca ifade alınması gerekmektedir. Hüküm vermeye yetkili olan tek hâkimin istinabe yoluyla tanık ve bilirkişi dinlenmesinde hukukî bir sakınca bulunmamaktadır. Bu değişiklik sonucu mahkeme heyetini toplamak gerekmeceğinden üyelerden birisi istinabe talimatlarının gereğini yaparken diğer hâkim üye başka bir yargı görevini ifa edebilecek, subay üye de aslı görevine devam edecek bu suretle işlemlerde sürat sağlanacaktır. Esasen genel adli yargı organlarına yazılan talimatlarda asliye ceza hâkimi (Tek hâkim) ifade almaktadır.

Madde 5. — 2376 sayılı Kanunla 353 sayılı Kanunda yapılan değişiklik sonucu bazı davalarda tek hâkim yargılama yapmaya yetkili kılınmıştır. İstinabe yoluyla sanık dinlenmesinde de tek hâkime talimat gereğini yapabilece olanağı sağlanmıştır.

Madde 6. — 353 sayılı Kanununun 28 inci maddesi gereğince, birden fazla askerî mahkemenin yetkisine tabi sanıklar hakkında yapılan soruşturmalar askerî savcılarının anlaşmaları üzerine bir savcılık tarafından yürütülebilmekte ve sanıkların hepsi hakkında dava, soruşturmayı yapan askerî savcının nezdinde bulunduğu askerî mahkemede açılmaktadır. Şayet sanıklardan biri hakkında, dava açılmış ise davaya bakacak askerî mahkeme Askerî Yargıtay tarafından tayin olunmaktadır.

Sanıklardan biri hakkında dava açılması halinde, Askerî Yargıtay'ın yetkili mahkemeyi tayin etmesi zorunluluğu, davaların sürüncemede kalmasına neden olmaktadır. Halbuki askerî savcılar arasında olduğu gibi askerî mahkemeler arasında da anlaşma olması halinde davaların daha çabuk birleştirilerek görülmesi mümkündür. Bu nedenle 137 nci maddeye üçüncü fıkra eklenmekte ancak anlaşma olmadığı taktirde ihtilaf yine de Askerî Yargıtay'ca çözümlenmektedir.

Madde 7. — Son zamanlarda özellikle sıkıyönetim askerî mahkemelerinde bazı sanıkların hüviyetlerini söylememek yoluna gittikleri, bu taktirde bazı problemlerin doğduğu görülmektedir. Sanığın, hüviyetini söylememesi halinde iddianamedeki hüviyetinin zapta geçirilmesinde hukukî bir sakınca yoktur. Bu nedenle maddeye bir açıklık getirilmekle uygulamada duraksamaların giderilmesi öngörülmüştür. Ayrıca çok sanıklı davalarda iddianamelerin okunması uzun zaman aldığından askerî savcıya iddiasını özet olarak bildirmek imkânı getirilerek davaların süratle sonuçlandırılmasına olanak sağlanmıştır. Bu düzenlemenin normal askerî mahkemeler için de yarar sağlayacağı düşünülerek değişiklik 353 sayılı Kanunda yapılmaktadır.

Madde 8. — 353 sayılı Kanuna göre sorgusu yapılmayan sanık hakkındaki delillerin toplanması mümkün değildir. Zira 146 ncı madde yargılama sırasını göstermiştir. Halbuki sanığın uzun zaman bulunamaması halinde delillerin yok olması tanıkların olayı unutmaları olasıdır. Bunun önlenmesi için sanığın sorgusu yapılmamış olsa dahi delillerin toplanmasına olanak sağlanmıştır. Ayrıca sonradan gelen sanığa veya sanıklara delillerin içeriğinden haberdar edilmesi zorunluluğu da hüküm altına alınmıştır.

Madde 9. — Sanığın disiplin amirliğinde ya da emniyette verdiği ifadelerin doğru olması, buna mukabil askerî savcılıkta ve mahkemede doğruyu söylememesi mümkündür. Bu bakımdan hâkimin sanığın tüm ifadelerini okuması, olayın aydınlanması bakımından yararlı olacağı açıktır. Bunu temin için maddeye açıklık getirilmiştir.

Madde 10. — Tasarının 8 inci maddesi ile 353 sayılı Kanununun 147 nci maddesinde değişiklik yapılmış ve sanığın sorgusu yapılmadan delillerin toplanabileceği kuralı getirilmiştir. Deliller toplandıktan sonra sanığın mahkûmiyeti dışında bir karar verilmesi gerekirse sorgusuna artık lüzum bulunmamaktadır. Sırf sorgu için davanın sürüncemede kalmaması bakımından bu değişikliğin yapılması uygun görülmüştür.

Madde 11. — Son yıllarda hızlı fiyat artışları üzerine para değerindeki düşüşler nedeniyle 2248 sayılı Kanunla, Ceza Kanunlarında yazılı para cezaları arttırılmış ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun temyiz ile ilgili 305 inci maddesinde tasarıdaki hükme benzer bir değişiklik yapılmıştır. Tasarı ile 353 sayılı Kanununun 205 inci maddesine işlerlik kazandırılmakta ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile paralellik sağlanmaktadır.

Madde 12. — Askerî Yargıtay'da üye olmayan Tetkik Hâkimlerinin de görev almış bulunmaları karşısında, duruşmalı işlerde bu hâkimlerin hazırladıkları raporların ya kendileri tarafından veya bir başkası tarafından okunabilmesine olanak sağlanması amacıyla maddenin 1 inci fıkrası değiştirilmektedir.

Madde 13. — Askerî Yargıtay'ca bir karar bozulduğunda mahkemenin, bozma ilamına karşı sanığa ne diyeceğini sorması gerekmektedir. Bu soruya verilecek cevap ise mahkemenin vereceği uyma veya ısrar kararına etkili değildir. Bu bakımdan mahkemeyi bozma ilamına karşı taraflara soru sormak külfetinden kurtarmak ve böylece sürat kazanmak için bu değişikliğe gerek görülmüştür. Ayrıca bozma üzerine sanığın aleyhine de bir karar verilmeyecek ise savunma için dinlenmesine de gerek bulunmamaktadır.

Madde 14. — Kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği düzenlenmiştir.

Madde 15. — Kanunu Bakanlar Kurulunun yürüteceği belirtilmiştir.

Millî Savunma Komisyonu Raporu

TC

Millî Güvenlik Konseyi
Millî Savunma Komisyonu
Esas No.: 1/528
Karar No.: 64

9 Ağustos 1983

MILLÎ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANLIĞINA

Danışma Meclisi Genel Kurulunun 30 Mayıs 1983 tarihli ve 109 uncu birleşiminde görüşülerek işaret oyu ile kabul edilen «25.10.1963 tarihli ve 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesine İlişkin Kanun Tasarısı» ilgili Bakanlık Temsilcilerinin de iştirakiyle komisyonumuzda görüşüldü.

Tasarının tümü Danışma Meclisinden geçen şekliyle benimsendikten sonra maddelerin görüşülmesine geçildi.

1 inci madde, Kanun Tasarısında 6 ncı madde olarak ve anılan Kanunun 137 nci maddesine fıkra eklenmesi şeklinde düzenlenmiştir. Maddenin gerekçesinde, birden fazla Askerî Mahkemede görülmekte olan davalar arasında bağılık varsa Askerî Mahkemeler arasında anlaşma suretiyle bu davaların birleştirilerek bir Mahkemede görülmesi, uyuşmadıkları takdirde ihtilafın Askerî Yargıtay tarafından çözümlenmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir.

Komisyonca yapılan incelemede; 353 sayılı Kanunun 27 nci maddesinde bu konuda kısmî bir hüküm olduğu görülmüştür. Bu maddeye göre bir kimse birden çok Askerî Mahkemenin yetkisine giren birden fazla suçtan sanık olursa davaları birleştirebilecektir. Bir suçta birden fazla sanık varsa davaların Askerî Mahkemede birleştirilmesi Kanunda yer almamaktadır. Bu bakımdan komisyonca 137 nci madde yerine ve çelişki olmaması için 27 nci maddenin değiştirilmesi uygun bulunarak Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 12 nci maddesi hükümleri de göz önünde bulundurularak değiştirilen madde, numarası nedeniyle birinci madde halinde yeniden düzenlenmiştir.

Kanun tasarısının 1 inci maddesi 2 nci madde olarak düzenlenmiştir. Tasarının gerekçesinde Sıkıyönetim Mahkemelerinin de uyguladığı savaş halinde tebligata ilişkin «Basın veya her türlü yayın ve haberleşme amacıyla yapılabilir» hükmünün uygulamada televizyonla gereğinden fazla tebligat yapılmasına neden olduğu ve mahkemelere genelge gönderilemediği için bu konuda nezdinde mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya Askerî kurum amirine yetki verildiği belirtilmiştir. Mahkemenin televizyonla tebligat yapılmasına ara kararıyla karar vermesi halinde, komutanlıkca bu karar dışında tebligat yapılması, mahkeme kararının yerine getirilmemesi gibi itirazlara neden olabilecek sorunlar yaratacaktır. Bu bakımdan 16.6.1983 tarihinde kabul edilmiş bulunan 2485 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemeleri hakkında kanunun 21 inci maddesi hükmüne uygun bir düzenleme yapılmıştır.

Tasarının; 2 nci maddesi 3 üncü madde olarak aynen, 3 üncü maddesi 4 üncü madde olarak hükümetten geldiği şekilde, 4 üncü maddesinde 5 inci madde olarak düzenlenmiştir.

Kanun Tasarısının 8 inci maddesiyle değiştirilen 147 nci maddenin, Tasarıyla getirilen 2 nci fıkrasında «sanığın sorgusunun yapılmamış olması delillerin ikamesine mani değildir.» hükmünün işletilmesi için 353 sayılı kanunun 133 üncü maddesinin 1 inci fıkrasında yer alan «Askerî Mahkemeye gelmeyen sanık hakkında duruşma yapılamaz» hükmünün de değiştirilmesi gerekir. Aksi halde gelmeyen sanık hakkında duruşma yapılamayacağı kuralı öne sürülebilir ve 147 nci maddeye 2 nci fıkra olarak getirilen hüküm işlemeyebilir. Bu bakımdan Danışma Meclisi Metninde bulunmayan bu hüküm komisyonumuzca tasarıya 6 ncı madde olarak eklenmiştir.

Kanun Tasarısının 5 inci maddesi ile 10 uncu maddesinde yer alan hükümler birleştirilerek 7 nci madde halinde düzenlenmiştir. Tasarının 5 inci maddesinde 136 ncı maddenin 2 nci fıkrasına cümle eklenmesi öngörülmektedir. Bunun yerine fıkranın tamamı tasarı istikametinde aynen değiştirilmiş ve 353 sayılı kanunun 162 nci maddesinin, mahkemelerce verilen hükümleri gösteren bir madde olması nedeniyle Tasarının 10 uncu madde-

siyle 162 nci maddeye eklenmesi öngörülen fıkra, yeri itibariyle komisyonca daha uygun görüldüğü için 136 nci maddeye eklenmiştir.

Kanun Tasarısının 7 nci maddesi 8 inci madde olarak düzenlenmiş ancak, bu düzenlemede hüviyetini bildirmeyen sanığın iddianamedeki hüviyeti değil, dosyada kayıtlı hüviyetinin tutanağa geçirilmesi kuralı getirilmiştir. Böylece Askerî Mahkeme gerektiğinde iddianame, gerektiğinde nüfus kayıt örneği veya başka bir ifadesindeki doğru olan hüviyetini tutanağa geçirebilme yetkisini haiz olacaktır.

Kanun Tasarısının 8 inci maddesi 9, 9 uncu maddesi 10 ve 11 inci maddesi de 11 inci madde olarak aynen benimsenmiştir.

Tasarının 12 nci maddesi 12 nci madde olarak düzenlenmiştir. Askerî Yargıtay Daireler ve Daireler Kurulunda tetkik hâkimleri görevlendirilmiş olduğundan dairelerde yapılan duruşmalarda tetkik hâkiminin de raporu okumasına imkân sağlamak için 219 uncu maddenin 1 inci fıkrasının değiştirilmesi öngörülmüştür. Komisyonca yapılan incelemede 2 nci fıkrada da «sözcü üye» deyimini yer aldığından 1 inci fıkraya paralel olarak bu fıkranın da değiştirilmesi gerekli bulunmuştur.

Kanun Tasarısının 13 üncü maddesi redaksiyona tabi tutularak, 14 ve 15 inci maddeleri de aynen benimsenmiştir.

Yapılan değişikliklere uygun olarak tasarının başlığında yeniden düzenlenmiştir.

Raporumuz Millî Güvenlik Konseyi onayına arz olunur.

Başkan
İsmet ONUR
Hâk. Kd. Alb.

Üye
Ersin ESEROL
Hâk. Alb.

Üye
M. Tevfik ODMAN
Dz. Hâk. Ön Yzb.

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

25.10.1963 Tarihli ve 353 Sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesine İlişkin Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 1596 sayılı Kanunla değişik 52 nci maddesinin 4 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Savaş halinde tebligat; nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum amirince basın veya her türlü yayın ve haberleşme aracıyla yapılabilir.

MADDE 2. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 1596 sayılı Kanunla değişik 75 inci maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Askerî savcının tutukluluk halinin incelenmesi için tayin ettiği tarihte sanık da tutukluluk halinin incelenmesini isteyebilir. Askerî savcı, yazılı düşüncesi ile birlikte bu istemi yetkili askerî mahkemeye gönderir. Bu istem hakkında askerî mahkemenin vereceği karara karşı, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum amiri, askerî savcı ve sanık üç gün içinde bu mahkemeye en yakın askerî mahkemede itiraz edebilir. Askerî mahkemenin vereceği karar kesindir.»

MADDE 3. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 90 ıncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Savaş halinde ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri uygulanmayabilir.»

MADDE 4. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 126 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Tanık ve bilirkişileri istinabe yoluyla dinlemeye askerî mahkemenin askerî hâkim sınıfından bir üyesi yetkilidir.»

MADDE 5. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 1596 sayılı Kanunla değişik 136 ncı maddesinin 2 nci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

«İstinabe edilen mahkeme askerî mahkeme ise, sanığı dinlemeye bu mahkemenin askerî hâkim sınıfından bir üyesi yetkilidir.»

MADDE 6. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 137 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Askerî mahkemelerde görülmekte olan davalar arasında bağlılık varsa, davaların bir askerî mahkemede birleştirileceği askerî mahkemelerce kararlaştırılır. Uzlaşmazlarsa, askerî mahkemelerin nezdinde kuruldukları kıta komutanı veya askerî kurum amiri veya askerî savcılardan birinin istemi üzerine davaların hangi askerî mahkemede görüleceğine Askerî Yargıtay karar verir.»

MADDE 7. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 1596 sayılı Kanunla değişik 146 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 146. — Duruşmaya sanık, müdafî, tanık ve bilirkişilerin yoklaması ile başlanır.

Bu işlemden sonra tanıklar ve bilirkişiler duruşma salonundan çıkarılırlar. Sanığın kimliği tespit edilir. Hüviyetini söylemeyen sanığın iddianamedeki hüviyetinin tutanağa geçirilmesi ile yetinilir. Kimlik tespitinden sonra askerî savcı; suç teşkil eden eylemin neden ibaret bulunduğunu ve kanunî unsurları ile uygulanması istenen kanun maddelerini belirtmek suretiyle iddianameyi özetleyerek okuyabilir. Bundan sonra 83 üncü maddede gereğince sanığın sorgusu yapılır.»

MADDE 8. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 147 nci maddesinin 1 inci fıkrasından sonra aşağıdaki fıkra 2 nci fıkra olarak eklenmiştir.

«Sanığın sorgusunun yapılmamış olması delillerin ikamesine mani değildir. Ancak sonradan gelen sanığa, ikame edilen delillerin içeriği bildirilir.»

(Hükümetin Teklifi)

MADDE 9. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 156 ncı maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Sanığın duruşmadaki ifadesi ile evvelce alınan ifadeleri arasında bir aykırılık görüldürse ve aykırılığın başka türlü giderilmesi mümkün olmazsa eski ifadeleri okunabilir.»

MADDE 10. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 162 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Bulunamaması nedeniyle sorgusu yapılamayan sanık hakkında, toplanan delillere göre mahkûmiyet dışında bir karar verilmesi gerektiği kanaatine varılırsa, sanığın sorgusu yapılmaya dahi hüküm tesis edilebilir.»

MADDE 11. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 205 inci maddesi 1 inci fıkrası (B) bendinin 1 ve 2 numaralı alt bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. İki bin liraya kadar (iki bin lira dahil) hafif para cezalarına dair olan hükümler,
2. Yukarı haddi üç bin lirayı geçmeyen hafif para cezasını gerektiren suçlardan dolayı verilen beraat hükümleri.»

MADDE 12. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 219 uncu maddesinin 1 inci fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

«Askerî Yargıtayda duruşma, raporun açıklanması ile başlar. Raporun açıklanmasından önce, raporun düzenlenmesi ve imzalanarak dosyaya konulması gerekir.»

MADDE 13. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 227 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Sanık veya müdahilin bulunamamaları nedeni ile, bozmaya karşı beyanları tespit edilememişse, duruşmaya devam edilebilir. Ancak, sanık hakkında verilecek ceza, bozmaya konu olan cezadan daha ağır ise sanığın herhalde dinlenilmesi gerekir.

MADDE 14. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 15. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

25.10.1982

Başbakan

B. Uluşu

Devlet Bakanı

Başbakan Yardımcısı

Z. Baykara

Devlet Bakanı

S. R. Pasin

Dışişleri Bakanı

İ. Türkmen

Ticaret Bakanı

K. Cantürk

Tarım ve Orman Bakanı

Prof. Dr. S. Özbek

Kültür ve Turizm Bakanı

İ. Evliyaoğlu

Devlet Bakanı

Prof. Dr. İ. Öztürk

Adalet Bakanı

C. Menteş.

Maliye Bakanı

A. B. Kafaoğlu

Sağ. ve Sos. Yrd. Bakanı

Prof. Dr. K. Kılıçturgay

Çalışma Bakanı

Prof. Dr. T. Esener

İmar ve İskân Bakanı

Prof. Dr. A. Samsunlu

Devlet Bakanı

M. Özgüneş

Millî Savunma Bakanı

Ü. H. Bayülken

Millî Eğitim Bakanı

H. Sağlam

Gümrük ve Tekel Bakanı

Prof. Dr. A. Bozer

Sanayi ve Tek. Bakanı

M. Turgut

Köy İş. ve Koop. Bakanı

M. R. Güney

Devlet Bakanı

Prof. Dr. M. N. Özdağ

İçişleri Bakanı

S. Çetiner

Bayındırlık Bakanı

Dr. T. Önalp

Ulaştırma Bakanı

Prof. Dr. M. Aysan

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı

F. İlkel

Gençlik ve Spor Bakanı

V. Özgül

Sosyal Güvenlik Bakanı

S. Şide

Millî Güvenlik Konseyi

(S. Sayısı : 634)

DANIŞMA MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

25.10.1963 Tarihli ve 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bazı Maddelerine Fıkralar Eklenmesine İlişkin Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 1596 sayılı Kanunla değişik 52 nci maddesinin 5 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Savaş halinde tebligat; nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum amirince basın veya her türlü yayın ve haberleşme aracıyla yapılabilir.»

MADDE 2. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 1596 sayılı Kanunla değişik 75 inci maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Askerî savcının tutukluluk halinin incelenmesi için tayin ettiği tarihte sanık da tutukluluk halinin incelenmesini isteyebilir. Askerî savcı, yazılı düşüncesi ile birlikte bu istemi yetkili askerî mahkemeye gönderir. Bu istem hakkında askerî mahkemenin vereceği karara karşı, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum amiri, askerî savcı ve sanık üç gün içinde bu mahkemeye en yakın askerî mahkemede itiraz edebilir. Askerî mahkemenin vereceği karar kesindir.»

MADDE 3. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 90 ıncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«İkinci fıkra hükmü ile iddianame Askerî Mahkemeye verilmeden önce üçüncü fıkra hükmü savaş halinde uygulanmayabilir.»

MADDE 4. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 126 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Ek - 1 inci madde kapsamına giren davalarda tanık ve bilirkişileri istinabe yoluyla dinlemeye askerî mahkemenin askerî hâkim sınıfından bir üyesi yetkilidir.»

MADDE 5. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 1596 sayılı Kanunla değişik 136 ncı maddesinin 2 nci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

«Ek - 1 inci madde kapsamına giren davalarda istinabe edilen mahkeme Askerî Mahkeme ise, sanığı dinlemeye bu mahkemenin askerî hâkim sınıfından bir üyesi yetkilidir.»

(MILLÎ GÜVENLİK KONSEYİ)
MILLÎ SAVUNMA KOMİSYONU METNİ

25.10.1963 Tarihli ve 353 Sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 27 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 27. — Bir kimse birden çok askerî mahkemenin yetkisine giren, birden fazla suçtan sanık olursa veya bir suçta birkaç sanık bulunur ve bunlar birden fazla askerî mahkemenin yetkisine tabi olursa; askerî mahkemeler arasındaki uyuşma üzerine bu davaların hepsine veya bir kısmına bu askerî mahkemelerden birinde birleştirilerek bakılabilir.

Askerî mahkemeler uzlaşamazlar ise nezdinde askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri veya askerî savcılardan birinin istemi üzerine Askerî Yargıtay tarafından, davalara bakacak askerî mahkeme tayin olunur.

MADDE 2. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 52 nci maddesinin 5 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Savaş halinde tebligat; işin ivediliğine göre basın veya radyo vasıtası ile yapılabilir.»

MADDE 3. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 75 inci maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Askerî savcının tutukluluk halinin incelenmesi için tayin ettiği tarihte sanık da tutukluluk halinin incelenmesini isteyebilir. Askerî savcı, yazılı düşüncesi ile birlikte bu istemi yetkili askerî mahkemeye gönderir. Bu istem hakkında askerî mahkemenin vereceği karara karşı, nezdinde askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri, askerî savcı ve sanık üç gün içinde bu mahkemeye en yakın askerî mahkemede itiraz edebilir. İtirazı inceleyen askerî mahkemenin vereceği karar kesindir.»

MADDE 4. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 90 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Savaş halinde ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri uygulanmayabilir.»

MADDE 5. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 126 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Ek 1 inci madde kapsamına giren davalarda tanık ve bilirkişileri istinabe yoluyla dinlemeye askerî mahkemenin askerî hâkim sınıfından bir üyesi yetkilidir.»

MADDE 6. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 133 üncü maddesinin 1 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«147 nci maddenin 2 nci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere askerî mahkemeye gelmeyen sanık hakkında duruşma yapılamaz.»

MADDE 7. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 136 ncı maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Sanığın bu istemi hakkında askerî mahkemece karar verilir. Bu takdirde sanık mahkemece iddia hakkında sorguya çekilmemiş ise, davaya esas olan vakıalar üzerine, istinabe suretiyle sorguya çekilir. Ek 1 inci madde kapsamına giren davalarda istinabe edilen mahkeme askerî mahkeme ise, sanığı dinlemeye bu mahkemenin askerî hâkim sınıfından bir üyesi yetkilidir.»

«Bulunamaması nedeniyle sorgusu yapılamayan sanık hakkında, toplanan delillere göre mahkûmiyet dışında bir karar verilmesi gerektiği kanaatine varılırsa, sanığın sorgusu yapılmaya dahi dava غيابında bitirilebilir.»

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

MADDE 6. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 137 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Askerî mahkemelerde görülmekte olan davalar arasında bağıllık varsa, davaların bir askerî mahkemede birleştirileceği askerî mahkemelerce kararlaştırılır. Uzlaşmazlarsa askerî mahkemelerin nezdinde kuruldukları kıta komutanı veya askerî kurum amiri veya askerî savcılardan birinin istemi üzerine davaların hangi askerî mahkemede görüleceğine Askerî Yargıtay karar verir.»

MADDE 7. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 1596 sayılı Kanunla değişik 146 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 146. — Duruşmaya sanık, müdafî, tanık ve bilirkişilerin yoklaması ile başlanır.

Bu işlemden sonra tanıklar ve bilirkişiler duruşma salonundan çıkarılırlar. Sanığın kimliği tespit edilir. Hüviyetini söylemeyen sanığın iddianamedeki hüviyetinin tutanağa geçirilmesi ile yetinilir. Kimlik tespitinden sonra askerî savcı; suç teşkil eden eylemin neden ibaret bulunduğunu ve kanunî unsurları ile uygulanması istenen kanun maddelerini belirtmek suretiyle iddianameyi özetleyerek okuyabilir. Bundan sonra 83 üncü madde gereğince sanığın sorgusu yapılır.»

MADDE 8. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 147 nci maddesinin 1 inci fıkrasından sonra aşağıdaki fıkra 2 nci fıkra olarak eklenmiştir.

«Sanığın sorgusunun yapılmamış olması delillerin ikamesine mani değildir. Ancak sonradan gelen sanığa, ikâme edilen delillerin içeriği bildirilir.»

MADDE 9. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 156 ncı maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Sanığın duruşmadaki ifadesi ile evvelce alınan ifadeleri arasında bir aykırılık görülürse ve aykırılığın başka türlü giderilmesi mümkün olmazsa eski ifadeleri okunabilir.»

MADDE 10. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 162 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Bulunamaması nedeniyle sorgusu yapılamayan sanık hakkında, toplanan delillere göre mahkûmiyet dışında bir karar verilmesi gerektiği kanaatine varılırsa, sanığın sorgusu yapılmaya dahi hüküm tesis edilebilir.»

MADDE 11. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 205 inci maddesi 1 inci fıkrası (B) bendinin 1 ve 2 numaralı alt bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«1. — Üçbin liraya kadar (Üçbin lira dahil) para cezalarına dair olan hükümler,

2. — Yukarı haddi altıbin lirayı geçmeyen para cezasını gerektiren suçlardan dolayı verilen beraat hükümleri.»

MADDE 12. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 219 uncu maddesinin 1 inci fıkrası aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

«Askerî Yargıtayda duruşma, raporun açıklanması ile başlar. Raporun açıklanmasından önce, raporun düzenlenmesi ve imzalanarak dosyaya konulması gerekir.»

MADDE 8. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 146 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 146. — Duruşmaya sanık, müdafî, tanık ve bilirkişilerin yoklaması ile başlanır.

Bu işlemden sonra tanıklar ve bilirkişiler duruşma salonundan çıkarılırlar. Sanığın kimliği tespit edilir, hüviyetini söylemeyen sanığın dosyada kayıtlı hüviyetinin tutanağa geçirilmesi ile yetinilir. Kimlik tespitinden sonra askerî savcı; suç teşkil eden eylemin neden ibaret bulunduğunu ve kanunî unsurları ile uygulanması istenen kanun maddelerini belirtmek suretiyle iddianameyi özetleyerek okuyabilir. Bundan sonra 83 üncü madde gereğince sanığın sorgusu yapılır.»

MADDE 9. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 147 nci maddesinin 1 inci fıkrasından sonra aşağıdaki fıkra 2 nci fıkra olarak eklenmiştir.

«Sanığın sorgusunun yapılamamış olması delillerin ikamesine mani değildir. Ancak sonradan gelen sanığa, ikame edilen delillerin içeriği bildirilir.»

MADDE 10. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 156 ncı maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Sanığın duruşmadaki ifadesi ile evvelce alınan ifadeleri arasında bir aykırılık görülürse ve aykırılığın başka türlü giderilmesi mümkün olmazsa, eski ifadeleri okunabilir.»

MADDE 11. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 205 inci maddesi 1 inci fıkrası (B) bendinin 1 ve 2 numaralı alt bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«1. Üçbin liraya kadar (üçbin lira dahil) para cezalarına dair olan hükümler,

2. Yukarı haddi altıbin lirayı geçmeyen para cezasını gerektiren suçlardan dolayı verilen beraat hükümleri.»

MADDE 12. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 219 uncu maddesinin 1 ve 2 nci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Askerî Yargıtayda duruşma, sözcü üye veya tetkik hâkimi tarafından işin açıklanmasıyla başlar. Raporun duruşmadan önce düzenlenmesi ve imzalanarak dosyaya konulması gerekir.»

«Raporun açıklanmasından sonra, Askerî Yargıtay Başsavcısı, sanık ve varsa müdafî iddialarını beyan ve bunları açıklar.»

(Danışma Meclisinin Kabul Ettiği Metin)

MADDE 13. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 227 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Sanık veya müdahilin bulunamamaları nedeni ile, bozmaya karşı beyanları tespit edilememişse, duruşmaya devam edilebilir. Ancak, sanık hakkında verilecek ceza, bozmaya konu olan cezadan daha ağır ise sanığın herhalde dinlenilmesi gerekir.»

MADDE 14. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 15. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(M. G. K.)

(Millî Savunma Komisyonu Metni)

MADDE 13. — 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun 227 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

«Sanık veya müdahilin bulunmaması nedeni ile, bozmaya karşı beyanları tespit edilememişse, duruşmaya devam edilerek dava gıyapta bitirilebilir. Ancak, sanık hakkında verilecek ceza, bozmaya konu olan cezadan daha ağır ise sanığın her halde dinlenilmesi gerekir.»

MADDE 14. — Danışma Meclisi metninin 14 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Danışma Meclisi metninin 15 inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

